

UDK: 657.2
stručni članak
primljen 29. 9. 2016.

Abdulah RIBIĆ, dipl. oec.

Doktorand na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru

OTKUP POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA U BOSNI I HERCEGOVINI – REGULATIVA I POKAZATELJI

Sažetak

Otkup poljoprivrednih proizvoda je kupovina, odnosno preuzimanje proizvoda izravno od obiteljskih proizvođača koje poslovni subjekti obavljaju radi daljnje prodaje ili prerade. U ovom radu analiziraju se zakonski i podzakonski propisi kojima je reguliran otkup poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini, odnosno u njezinim entitetima, Federaciji BiH i Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH. Pored toga, u radu su analizirani i kvantitativni pokazatelji otkupa poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2012. do 2015. godine. Prvo je objašnjen pojam otkupa poljoprivrednih proizvoda. Nakon toga je obavljena usporedna analiza zakonskih i podzakonskih propisa u Bosni i Hercegovini kojima su definirani uvjeti koje neki prostor treba ispuniti kako bi bio otkupna stanica ili otkupno mjesto. To je obuhvatilo analizu uvjeta u pogledu prostora za otkupnu stanicu, zahtjeva za opremljenost otkupne stanice, uvjeta za otkupnu stanicu za trgovinu stokom i uvjeta za otkupno mjesto. Zatim je analizirana vrijednost otkupljenih poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2012. do 2015. godine na osnovi podataka Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, kao i otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda u istom razdoblju. Rezultati istraživanja pokazuju da regulativa otkupa poljoprivrednih proizvoda nije u potpunosti harmonizirana u Bosni i Hercegovini, odnosno postoje određene razlike između regulative u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH. Razlike se, prije svega, odnose na pojedine uvjete u vezi s prostorom i opremljenošću otkupne stanice, kao i tome da u regulativi Federacije BiH nisu definirani uvjeti koje neki prostor treba ispuniti kako bi bio otkupno mjesto. Također, istraživanje pokazuje rast ukupne vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda, posebno voća, kao i kolebanje otkupnih cijena iz godine u godinu.

Ključne riječi: otkup poljoprivrednih proizvoda, otkupna stanica, otkupno mjesto, otkupna cijena.

1. UVOD

Sektor poljoprivrede u Bosni i Hercegovini po tradiciji zauzima važno mjesto, imajući u vidu geografski položaj zemlje i raspoložive prirodne resurse. Bosna i Hercegovina

na ima niz povoljnosti za razvoj poljoprivredne proizvodnje i ruralnih područja kao što su: dobri prirodni resursi, relativno jeftini troškovi radne snage (u odnosu na zemlje u okruženju), blizina Europske unije i mediteranskih tržišta, tradicija poljoprivredne proizvodnje, nezagađeno zemljište, dobri uvjeti za razvoj eko hrane, dobri uvjeti za razvoj određene razine fizičke i socijalne infrastrukture u ruralnim područjima.¹

Pored navedenih prednosti, veliki je broj prepreka i nedostataka na putu razvoja bosanskohercegovačke poljoprivrede. Kao jedan od nedostataka razvoja poljoprivrede često se navodi i neusklađenost njezine regulative. Naime, aktivnost poljoprivrede, kao i niz drugih aktivnosti (na primjer, trgovina, unutarnji poslovi i sl.) u nadležnosti su entiteta i Distrikta. Upravo je i predmet ovog istraživanja povezan s analizom regulative u jednoj aktivnosti usko povezanoj s razvojem poljoprivrede, a to je otkup poljoprivrednih proizvoda. Predmetom je obuhvaćena usporedna analiza zakonskih i podzakonskih propisa kojima je reguliran otkup poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini, odnosno u njezinim entitetima (Federacija BiH i Republika Srpska) i Brčko distriktu BiH. Također, u radu su prezentirani i komentirani kvantitativni pokazatelji otkupa poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2012. do 2015. godine.

Cilj istraživanja je utvrditi postoje li i koliko su značajne razlike u regulativi otkupa poljoprivrednih proizvoda na teritoriju Bosne i Hercegovine (u njezinim entitetima i Distriktu). Također, cilj podrazumijeva i analizu vrijednosti otkupa i otkupnih cijena poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini (u razdoblju od 2012. do 2015. godine) i utvrđivanje promjena u njihovim trendovima.

2. OTKUP POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

Otkup poljoprivrednih proizvoda je kupovina, odnosno preuzimanje poljoprivrednih proizvoda neposredno od obiteljskih proizvođača koje poslovni subjekti obavljaju radi daljnje prodaje ili prerade.² Po svojim karakteristikama je trgovinska djelatnost, pa se najčešće uređuje zakonom o trgovini. Imajući u vidu da u Bosni i Hercegovini oblast trgovine nije regulirana na razini države, nego na razini entiteta (Federacija BiH i Republika Srpska) i Brčko distrikta BiH, postoje tri zakona kojima je reguliran otkup poljoprivrednih proizvoda, a to su:

- Zakon o unutarnjoj trgovini Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 40/10),
- Zakon o trgovini Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 6/07, 52/11, 67/13 i 106/15), i
- Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 40/04 i 19/07).

U prethodno navedenim zakonima otkup poljoprivrednih proizvoda je različito klasificiran. U Federaciji BiH tretira se kao poseban oblik obavljanja trgovine pod nazivom otkupne stanice ili otkupna mjesta i obiteljska poljoprivredna gazdinstva.³ U Republici Srpskoj klasificiran je u posebne načine trgovine pod nazivom trgovina na ot-

1) Strategija razvoja Bosne i Hercegovine (2010), Vijeće ministara – Direkcija za ekonomsko planiranje, Sarajevo, str. 82.

2) Poljoprivreda, životna sredina i regionalne statistike: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2015. godini, (2016), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 4.

3) Zakon o unutarnjoj trgovini Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH, broj 40/10, članak 48.

kupnim stanicama ili otkupnim mjestima i obiteljskim poljoprivrednim gazdinstvima.⁴ Jedino je u Brčko distriktu BiH nazvan otkup poljoprivrednih proizvoda i tretiran kao jedan od oblika trgovine.⁵

Razlike među ovim zakonima postoje i kada je riječ o definiranju načina vršenja otkupa. Tako se u Federaciji BiH i Republici Srpskoj otkup poljoprivrednih proizvoda može vršiti kupovinom od poljoprivrednika u otkupnim stanicama, na otkupnim mjestima i na obiteljskim poljoprivrednim gazdinstvima.⁶ Pod poljoprivrednikom se smatra fizička osoba od koje trgovac kupuje poljoprivredne proizvode proizvedene na njegovom poljoprivrednom gazdinstvu (u Republici Srpskoj, i poljoprivrednom gazdinstvu koje je registrirano sukladno Zakonu o poljoprivredi (Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 70/06, 20/07, 86/07 i 71/09). Regulativa u Brčko distriktu BiH, pri otkupu poljoprivrednih proizvoda, pravi razliku u ovisnosti od vrste poljoprivrednih proizvoda, pa se on može vršiti kupovinom od poljoprivrednika pod sljedećim uvjetima:⁷

- žitarice, industrijsko bilje, voće, povrće, kožu, obuću, mlijeko, prerađevine od mlijeka, jaja, duhan i alkoholna pića u poslovnim prostorijama i otkupnim stanicama,
- ostale poljoprivredne proizvode, proizvode šumarstva i šumske plodove u poslovnim prostorijama, otkupnim stanicama i na otkupnim mjestima.

I u entitetima i u Distriktu propisano je da se otkup proizvoda u poslovnim prostorijama, otkupnim stanicama i otkupnim mjestima (uz izuzetak otkupa koji se vrši na obiteljskim poljoprivrednim gazdinstvima) može obavljati ako su pored zakonskih i podzakonskih uvjeta ispunjeni i sljedeći uvjeti:⁸

- da je istaknuta tvrtka i obavijest o razdoblju i vremenu otkupa proizvoda, otkupnoj cijeni i roku plaćanja,
- da se naknada za otkupljene proizvode isplaćuje preko blagajne, banke ili pošte,
- da nadležnom organu za poslove prometa roba najkasnije sedam dana prije početka otkupa podnese zahtjev s podacima o adresi poslovne prostorije, otkupne stanice, odnosno otkupnog mjesta, vrsti proizvoda, otkupnoj cijeni, roku plaćanja, razdoblju i vremenu u kojem se vrši kupovina.

Važno je naglasiti da se otkup poljoprivrednih proizvoda i u entitetima i u Distriktu ne može vršiti ako nadležni organ nije donio rješenje da su ispunjeni svi uvjeti propisani zakonom i podzakonskim aktima. U pogledu obveza trgovca pri dokumentiranju otkupa poljoprivrednih proizvoda, sva tri zakona postavljaju iste zahtjeve. Naime, trgovac je dužan da za otkupljene proizvode izda račun iz otkupnog bloka sa sljedećim podacima:

4) Zakon o trgovini Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 6/07, 52/11, 67/13 i 106/15, članak 8.

5) Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 40/04 i 19/07, članak 16.

6) Zakon o unutarnjoj trgovini Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH, broj 40/10, članak 48, stavak 2 i Zakon o trgovini Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 6/07, 52/11, 67/13 i 106/15, članak 39 stavak 2.

7) Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 40/04 i 19/07, članak 17 stavak 1.

8) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 109 stavak 1; Zakon o trgovini Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 6/07, 52/11, 67/13 i 106/15, članak 40; i Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 40/04 i 19/07, članak 19 stavak 1.

1. naziv firme, odnosno naziv, sjedište i adresa kupca,
2. ime i prezime, prebivalište i adresa prodavca,
3. naziv, količina i kvaliteta odnosno klasa kupljenih proizvoda,
4. cijene kupljenih proizvoda po jedinici mjere i ukupna vrijednost kupljenih proizvoda,
5. nadnevak isplate.

Račun iz otkupnog bloka mora biti potpisan od strane ovlaštenog radnika i ovjeren pečatom kupca. Trgovac je dužan da u otkupnoj stanici, otkupnom mjestu, odnosno radnji čuva knjigu preslika izdanih računa iz otkupnih blokova, sukladno propisima o čuvanju knjigovodstvenih isprava.⁹

3. OTKUPNA STANICA I OTKUPNO MJESTO U BOSNI I HERCEGOVINI

Kako bi se određeni zatvoreni ili otvoreni prostor okarakterizirao kao otkupna stanica ili otkupno mjesto on mora zadovoljiti određene uvjete u pogledu poslovnih prostora, opreme i uređaja za obavljanje otkupa poljoprivrednih proizvoda. Kao što je već rečeno, ova oblast je u nadležnosti entiteta i Distrikta, tako da postoje tri pravilnika kojima su propisani spomenuti uvjeti, a to su:

- Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga (Službene novine Federacije BiH, broj 49/12),
- Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08), i
- Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14).

Ovim pravilnicima propisani su uvjeti za otkupnu stanicu, opremljenost otkupne stanice, otkupna stanica za trgovinu stokom i otkupno mjesto.

3.1. Uvjeti u pogledu prostora za otkupnu stanicu

Propisi Federacije BiH definiraju otkupnu stanicu kao prostor u kojem se obavlja otkup poljoprivrednih proizvoda i stoke radi daljnje prodaje ili prerade.¹⁰ Definicija u Republici Srpskoj je ista samo što se umjesto „poljoprivrednih proizvoda“ koristi termin „roba“. ¹¹ U Brčko distriktu BiH se na ovu definiciju dodaje da je to „uređen i ograđen“ prostor, i da treba imati lak pristup za utovar i istovar.¹²

Propisi i entiteta i Distrikta nalažu da otkupnu stanicu čini otvoreni i zatvoreni prostor, dok se ostali uvjeti koje neki prostor treba zadovoljiti kako bi bio otkupna sta-

9) Zakon o unutarnjoj trgovini Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH, broj 40/10, članak 48, stavak 5; Zakon o trgovini Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 6/07, 52/11, 67/13 i 106/15, članak 41 i Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 40/04 i 19/07, članak 20.

10) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 104 stavak 1.

11) Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 3 stavak 1.

12) Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 59.

nica u određenoj mjeri razlikuju. Tako u Federaciji BiH, prostor otkupne stanice čine otvoreni prostor za otkup proizvoda, te zatvorene prostorije za preradu i uskladištenje proizvoda koji zahtijevaju posebne uvjete skladištenja i za potrebe obavljanja administrativnih poslova. Ukupna površina otkupne stanice ne može biti manja od 200 m², a skladišnog prostora od 50 m². Otvoreni prostor mora biti prilagođen lakom čišćenju i održavanju. Podne prostorije moraju biti izvedene prema tehničkim propisima i tehničkim normama za tu vrstu građevine, kako bi se osigurao odvod površinskih voda s poda otkupne stanice.¹³

Prostorije otkupne stanice u Federaciji BiH moraju biti izgrađene, uređene, opremljene i priključene na objekte i uređaje komunalne infrastrukture (vodoopskrbe, odvoda otpadnih voda i elektroopskrbe), a sve sukladno tehničkim normama i tehničkim propisima. Ako se prostorije nalaze na području na kojem nema izgrađenih objekata i uređaja komunalne infrastrukture, one moraju biti izvedene, uređene i opremljene sukladno odgovarajućim tehničkim normama i tehničkim propisima. Posebno je naglašeno da se čvrste otpadne stvari moraju sakupljati na određenim, za to utvrđenim mjestima, uz osiguranje potrebnih higijensko-sanitarnih i tehničkih uvjeta i redovito odstranjivati na način na koji odredi nadležni organ lokalne samouprave.¹⁴

U Republici Srpskoj otkupna stanica mora da ima najmanje jednu prostoriju koja ispunjava arhitektonsko-građevinske, tehničke, higijenske i sanitarne uvjete za prijam, mjerenje, skladištenje, utovar i istovar robe, prostoriju za administrativne poslove te uređen otvoreni prostor za prijam, mjerenje, skladištenje, istovar i utovar robe i ambalaže. Otvoreni prostor mora da bude betoniran, popločan ili nasut tvrdim materijalom koji omogućava njegovo održavanje i mora se redovito čistiti.¹⁵ S obzirom na vrstu robe (poljoprivrednih proizvoda) koja se otkupljuje otkupna stanica mora imati najmanje jednu zatvorenu poslovnu prostoriju, koja ispunjava arhitektonsko-građevinske, tehničke, higijenske i sanitarne uvjete za prijam, mjerenje, skladištenje, utovar i istovar poljoprivrednih proizvoda, za preuzimanje kupljenih proizvoda, a koja je po veličini, uređenosti i opremi odgovarajuća za privremeni smještaj kupljenih proizvoda.¹⁶

Propisi Brčko distrikta BiH nalažu da otkupna stanica mora imati najmanje jednu poslovnu prostoriju za preuzimanje kupljenih proizvoda koja po veličini sredenosti i opremi je podobna za privremeni smještaj proizvoda i prostoriju ili kiosk za obavljanje administrativnih poslova. U Brčko distriktu BiH zahtijeva se da otkupna stanica mora biti izgrađena na suhom i ocjeditom zemljištu, da ima osigurano odvođenje površinskih voda sukladno propisima o higijensko-tehničkoj zaštiti i zaštiti čovjekovog okoliša, i izgrađena od čvrstog materijala. Posebno je naglašeno da ukoliko otkupna stanica prodaje sjemensku robu, umjetno gnojivo i sredstva za zaštitu bilja, mora imati posebnu poslovnu prostoriju za smještaj ove robe.¹⁷

13) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 104 stavci 2, 3, 4 i 5.

14) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 105.

15) Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 3 stavci 2 i 3.

16) Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 4.

17) Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 60.

U pogledu izgleda otkupne stanice, u Brčko distriktu BiH definirano je da zidovi i podovi poslovnih prostorija moraju imati glatku površinu koja se lako čisti, da otkupna stanica mora imati provjetravanje i osvjetljenje, da se redovito moraju poduzimati mjere zaštite od glodara i insekata i da pod otvorenog prostora mora biti od tvrdog materijala ili tvrdo uvaljan i nasut šljunkom i šljakom i mora se redovito čistiti.¹⁸

3.2. Opremljenost otkupne stanice

Pored uvjeta koje mora ispuniti određeni prostor kako bi bio otkupna stanica, on mora biti opremljen odgovarajućim uređajima, opremom i priborom. Tako u Federaciji BiH, otkupna stanica s obzirom na vrstu robe koja se otkupljuje mora biti opremljena odgovarajućim uređajima, opremom i priborom za manipulaciju robom pri utovaru i istovaru, za održavanjem temperaturnog režima u prostorijama za skladištenje i prerađivanje proizvoda koji zahtijevaju taj režim, i dovoljan broj vaga za mjerenje u ovisnosti od vrste robe.¹⁹ Sve nabrojano u pogledu opremljenosti otkupne stanice u Federaciji BiH, propisano je i u Republici Srpskoj i još odgovarajući uređaji, oprema i pribor za čuvanje zdravstvene ispravnosti robe, spravu za utvrđivanje (hektolitarske mase i vlage) i sondu za uzimanje uzoraka za robu koja podliježe uzorkovanju.²⁰ U Brčko distriktu BiH propisana opremljenost otkupne stanice je identična onoj u Federaciji BiH, uz zahtjev osiguranja odgovarajućih uređaja, opreme i pribora za očuvanje kvalitete proizvoda.²¹

Pored navedenog, sva tri pravilnika (Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko distrikt BiH) postavljaju zahtjev da otkupna stanica mora imati stalan dovod higijenski ispravne vode iz javnog vodovoda, a ako on ne postoji, higijenski ispravna voda se mora osigurati na drugi način. Također, otkupna stanica mora imati WC s predprostorom u kojem se nalazi umivaonik s tekućom vodom i priborom potrebnim za održavanje higijene (sapun, papir za ruke, posuda za otpatke i sl.).²²

3.3. Otkupna stanica za trgovinu stokom

Uvjeti koje otkupna stanica treba ispuniti kako bi se mogla baviti trgovinom stokom u velikoj mjeri su slični i u entitetima i u Distriktu. U Federaciji BiH otkupna stanica za trgovinu stokom mora imati otvoren prostor izgrađen od odgovarajućeg materijala sa osiguranim ulazom i izlazom za stoku, kao i poseban ulaz i izlaz za osobe, vezove

18) Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 61.

19) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 106.

20) Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 5.

21) Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 62 stavak 1.

22) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 107; Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 3, stavci 4 i 5; i Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 62 stavak 2.

za stoku, te utovarno-istovarne rampe i odgovarajuće vage, uređaje za dovod zdravstveno ispravne vode za napajanje stoke.²³ Skoro identičan zahtjev za otkupne stanice za trgovinu stokom propisan je i u Republici Srpskoj, razlika je samo što nije definirano da ovakva otkupna stanica ima odgovarajuće vage.²⁴ U Brčko distriktu BiH za ovu vrstu otkupne stanice važi identičan zahtjev kao u Federaciji BiH.²⁵

3.4. Otkupno mjesto

Pravilnikom o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovine i trgovinskih uvjeta u Federaciji BiH nisu definirani uvjeti koje određeni prostor treba zadovoljiti kako bi bio otkupno mjesto. Za razliku od Federacije BiH, u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH to nije slučaj. Prema propisima Republike Srpske, otkupno mjesto:²⁶

- mora imati uređen prostor koji ispunjava arhitektonsko-građevinske, tehničke, higijenske i sanitarne uvjete za prijem, mjerenje, skladištenje, utovar i istovar robe,
- mora imati odgovarajuću prostoriju ili uređen prostor (magacin, nadstrešnicu) koja kupljene proizvode osigurava od kvarenja i propadanja,
- na kojem se vrši otkup stoke mora imati poslovnu prostoriju za obavljanje poslova iz oblasti veterinarskog nadzora,
- otvoreni prostor mora biti popločan tvrdim materijalom ili tvrdo uvaljan i nasut šljunkom ili šljakom i mora se redovito čistiti,
- mora imati stalan dovod higijenski ispravne vode iz javnog vodovoda, a ako ne postoji javni vodovod, higijenski ispravna voda mora se osigurati na drugi način.

Prema propisima u Brčko distriktu BiH, otkupno mjesto mora imati lak pristup za utovar i istovar, osigurano odvođenje površinskih voda sukladno propisima o higijensko-tehničkoj zaštiti i zaštiti čovjekovog okoliša, opremljeno odgovarajućim uređajima, opremom i priborom za manipulaciju robom pri utovaru i istovaru i očuvanje kvalitete proizvoda, i stalan dovod higijenski ispravne vode i higijenski izgrađen WC.²⁷

4. VRIJEDNOST OTKUPLJENIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA U BOSNI I HERCEGOVINI

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine redovito prati i objavljuje podatke o vrijednosti i cijenama otkupljenih poljoprivrednih proizvoda. Podatci o otkupu poljo-

23) Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12, članak 108.

24) Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 6.

25) Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 62, stavak 2.

26) Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08, članak 7.

27) Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14, članak 64.

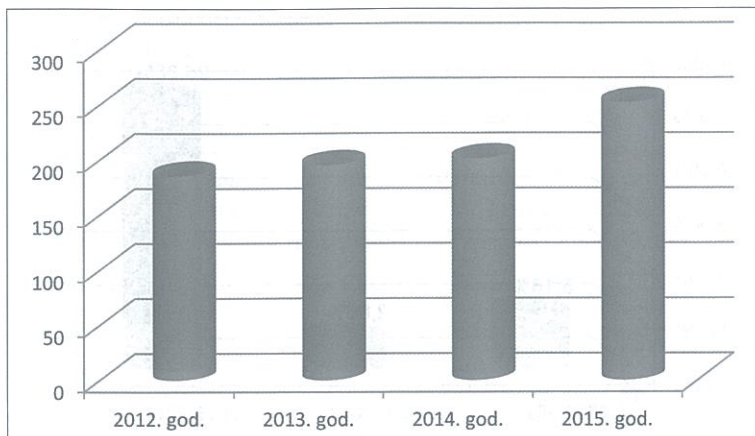
privrednih proizvoda dobivaju se agregiranjem podataka na osnovi usporedivih statističkih istraživanja koja sprovode entitetski zavodi za statistiku (Federalni zavod za statistiku – Federacija BiH i Republički zavod za statistiku – Republika Srpska) i Podružnica Brčko. U Tablici 1 prikazani su podatci o vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda prema grupama proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine.

Tablica 1: Vrijednost otkupljenih poljoprivrednih proizvoda prema grupama proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine (u KM)

R. br.	Grupa proizvoda	2012.	2013.	2014.	2015.
1.	Žitarice	10.375.428	11.322.563	7.360.950	9.013.803
2.	Industrijsko bilje	7.780.763	5.609.915	5.739.132	4.448.770
3.	Krumpir	4.114.742	1.030.980	1.141.982	1.113.348
4.	Povrće	1.043.200	6.731.175	3.719.997	7.297.432
5.	Stočno krmno bilje	299.039	312.634	276.994	423.476
6.	Rezano cvijeće	0	0	450	0
7.	Voće	6.402.278	9.881.609	12.692.569	30.285.586
8.	Sadni materijal	0	52.608	0	0
9.	Alkoholna pića	0	8.156	40.540	0
10.	Životinje	22.401.961	22.588.206	21.212.271	53.259.961
11.	Proizvodi životinja	133.410.150	132.770.897	141.987.546	142.795.796
12.	Ostalo	0	5.114.980	6.838.651	3.353.666
13.	Ukupno	185.827.561	195.423.723	201.011.082	251.991.838

Izvor: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2012., 2013., 2014. i 2015. godini, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 2.

Poslovni subjekti su u 2012. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 185,8 milijuna KM. U 2013. godini otkupljena vrijednost je uvećana na 195,4 milijuna KM, a u 2014. godini na 201,0 milijuna KM. U 2015. godini u Bosni i Hercegovini je otkupljeno oko 252,0 milijuna KM. Kao što se vidi na Grafikonu 1, ukupna vrijednost otkupljenih poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini raste iz godine u godinu.

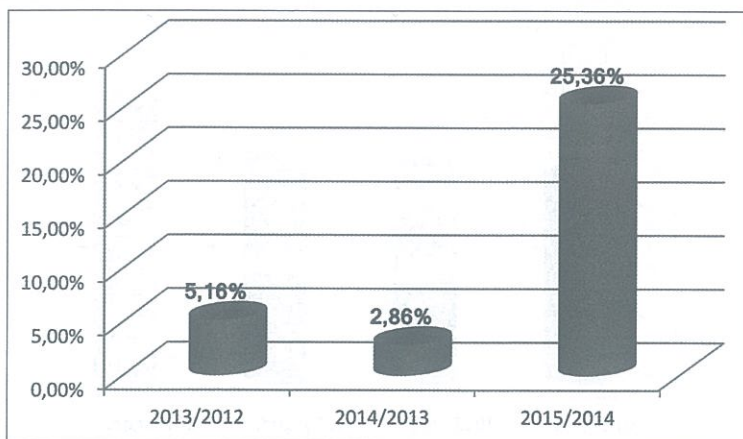
Grafikon 1: Ukupna vrijednost otkupljenih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine (u milijunima KM)

Napomena: Rad autora prema podacima iz Tablice 1.

Rast vrijednosti otkupa (Grafikon 2) u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu iznosio je 5,16% (uvećanje za 9,6 milijuna KM). Rast vrijednosti otkupa ostvaren je i u 2014. godini, u kojoj su Bosnu i Hercegovinu zadesile katastrofalne poplave.²⁸ U odnosu na 2013. godinu, u 2014. godini vrijednost otkupljenih poljoprivrednih proizvoda bila je viša za 2,86% ili 5,6 milijuna KM. Najveći rast vrijednosti otkupa zabilježen je u 2015. godini, čemu je doprinio smanjeni rast u prethodnoj godini zbog već spomenutih poplava. Naime u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu ostvaren je rast u vrijednosti otkupa poljoprivrednih proizvoda od oko 51,0 milijun KM, odnosno 25,36%. Za tri godine, od 2012. do 2015. godine, godišnja vrijednost otkupljenih poljoprivrednih proizvoda uvećana je za nešto više od 1/3, odnosno za 37,71% (sa 185,8 milijuna KM na 252,0 milijuna KM).

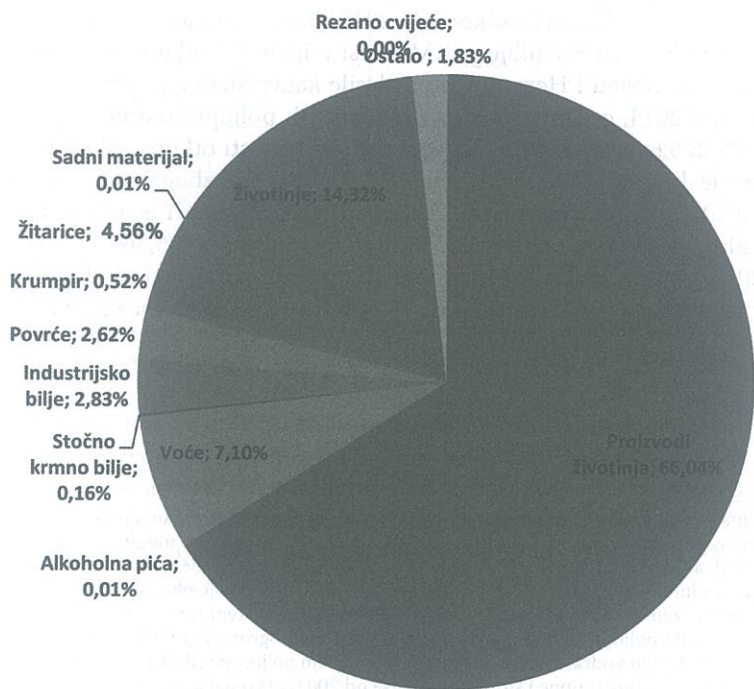
28) Prema zvaničnim podacima, ukupni gubitci, izravne i neizravne štete u poljoprivredi uzrokovane katastrofalnim svibanjskim poplavama u BiH, procijenjene su u iznosu 366 milijuna KM, od čega su štete 204 milijuna KM, a materijalni gubitci 162 milijuna KM. Poplave su se desile u kritičnom trenutku za poljoprivrednu proizvodnju. Poplavama, i kasnije pojavom klizišta zahvaćeno je oko 70 tisuća ha najproduktivnijeg poljoprivrednog zemljišta, a na oko 55 tisuća ha usjevi su ili uništeni u potpunosti ili različitog stupnja oštećenja. Oko 25.000 poljoprivrednih gazdinstava je pretrpjelo ogromne gubitke koji će se u duljem vremenskom razdoblju izravno odražavati na prihode i egzistenciju poljoprivrednika. U stočarstvu su zabilježeni gubitci od oko 5.000 komada krupne i sitne stoke, i više od 200.000 komada razne peradi, što je u vrijednosti oko 31,6 milijuna KM. Gubitci u biljnoj proizvodnji (ratarstvu, povrtlarstvu i voćarstvu) procijenjeni su u vrijednosti od 131 milijun KM. Biljna proizvodnja i to prvenstveno usjevi žitarica, povrća te voća, pretrpjeli su najveće štete i gubitke preko 80%, dok je stočarski sektor sa 19% gubitaka drugorangirani po ugroženosti.

Izvor: Godišnje izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za Bosnu i Hercegovinu za 2014. godinu (2015), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 49.

Grafikon 2: Godišnji rast vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine

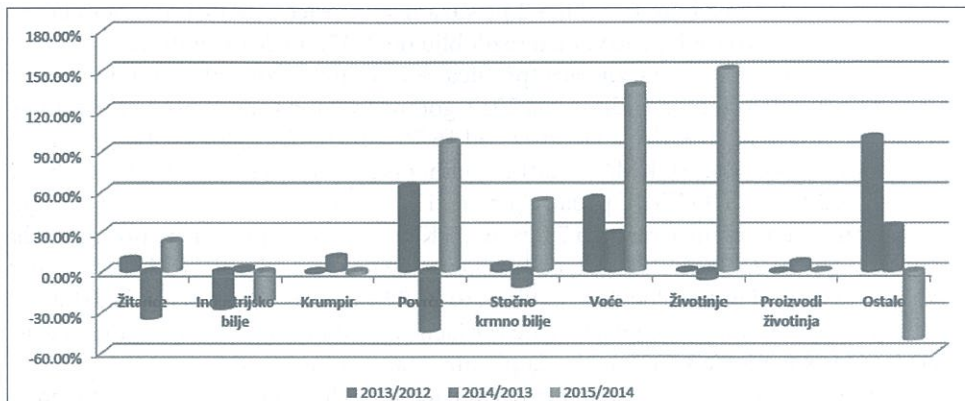
Napomena: Rad autora prema podacima iz Tablice 1.

Grafikon 3: Struktura vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda prema grupama proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine

Napomena: Rad autora prema podacima iz Tablice 1.

Strukturom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine (Grafikon 3) dominiraju proizvodi stočarstva. Naime od ukupne vrijednosti otkupa poljoprivrednih proizvoda u ove četiri godine oko 2/3, odnosno 66,04% se odnosilo na proizvode životinja, a 14,32% na životinje. Značajno učešće u vrijednosti otkupa imaju i voće 7,10% i žitarice sa 4,56%, kao i industrijsko bilje 2,83% i povrće 2,62%. Ostale grupe proizvoda imaju učešće manje od 2% u promatranom četverogodišnjem razdoblju, a to su ostali proizvodi 1,83%, krumpir 0,52%, stočno krmno bilje 0,16%, alkoholna pića 0,1%, sadni materijal 0,1% i rezano cvijeće 0,00%.

Grafikon 4: Promjene u vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda prema grupama proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine²⁹

Napomena: Rad autora prema podacima iz Tablice 1.

Vrijednost otkupljenih grupa proizvoda mijenja se iz godine u godinu (Grafikon 4). Rast vrijednosti otkupa u sve tri godine ima samo voće. Naime, u 2013. godini u odnosu na prethodnu vrijednost otkupa je narasla za 54,35%, u 2014. godini 28,45%, a u 2015. godini 138,61%. Za četiri godine, vrijednost otkupljenog voća u Bosni i Hercegovini je uvećana skoro pet puta, sa 6,4 milijuna KM na 30,3 milijuna KM. Nijedna od grupa proizvoda nema stalni pad vrijednosti otkupa. Najveći pad vrijednosti otkupa zabilježen je kod žitarica i povrća u 2014. godini. U ovoj godini kao rezultat katastrofalnih poplava u Bosni i Hercegovini vrijednost otkupa žitarica je smanjena za 34,99% ili 3,9 milijuna, a vrijednost otkupa povrća za 44,73% ili 3,0 milijuna KM u odnosu na prethodnu godinu. Značajan pad otkupne vrijednosti u 2015. godini zabilježen je oko grupe ostalih proizvoda, i to 50,96% ili 3,4 milijuna KM u odnosu na 2014. godinu. Najveći rast vrijednosti otkupa imaju životinje u 2015. godini 151,08% i već spomenuto voće 138,61%. Značajan rast vrijednosti otkupa u 2015. godini ima i povrće 96,17%, ali on je i rezultat velikog pada vrijednosti otkupa ove grupe proizvoda u prethodnoj godini uvjetovanog poplavama. Može se konstatirati da vrijednost otkupa pojedinih grupa proizvoda raste ili opada u ovisnosti od potražnje na domaćem i međunarodnom tržištu. To se, prije svega, odnosi na mogućnosti za izvoz na inozemna tržišta, što je i osnovni razlog rasta vrijednosti otkupa voća i životinja (izvoz u Rusiju i Tursku).

²⁹ Na grafikonu nisu prikazane promjene u vrijednosti otkupa rezanog cvijeća, sadnog materijala i alkoholnih pića jer u pojedinim godinama nema podataka o vrijednosti otkupa ili se radi o zanemarivim iznosima.

5. OTKUPNE CIJENE POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA U BOSNI I HERCEGOVINI

Najvažniji čimbenik promjena u vrijednosti otkupa poljoprivrednih proizvoda jesu njihove otkupne cijene. Ako cijene odgovaraju poljoprivrednim proizvođačima, odnosno ako prodajom svojih proizvoda mogu pokriti troškove proizvodnje i ostvariti neki iznos dobiti, oni će proizvoditi određeni poljoprivredni proizvod. Ako ne mogu, oni će se preorijentirati na neki drugi poljoprivredni proizvod, ili, čak, u potpunosti obustaviti poljoprivrednu proizvodnju. U Tablici 2 prikazani su prosječni iznosi otkupnih cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine.

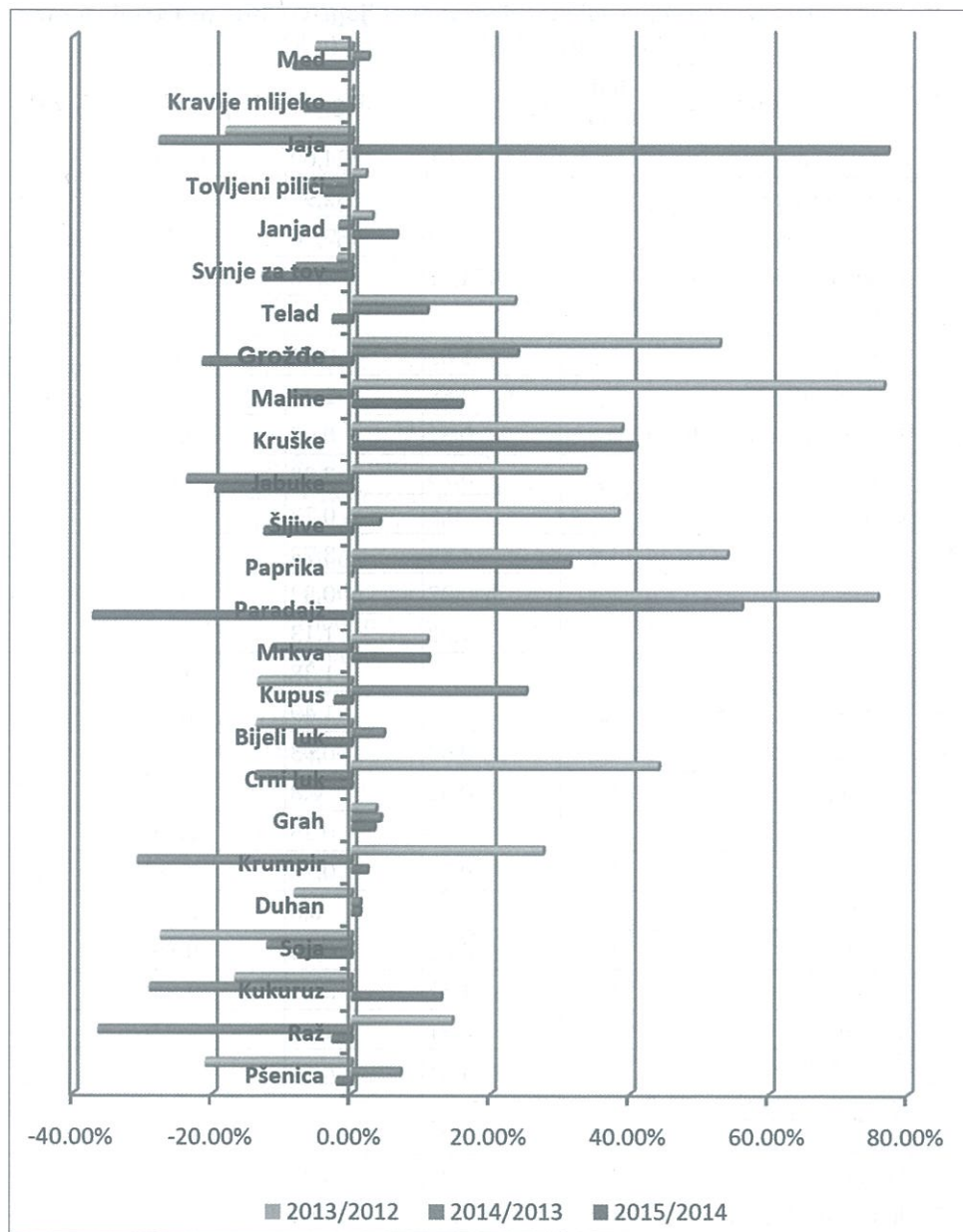
Prosječne otkupne cijene žitarica (pšenica, raž, ječam, kukuruz) osciliraju iz godine u godinu. U 2013. godini u odnosu na 2012. godinu, otkupna cijena pšenice je zabilježila pad od 21,00% ili 86 KM/t, a kukuruza od 16,75% ili 76 KM/t, dok je otkupna cijena raži narasla za 14,44% ili 80 KM/t. U 2014. godini otkupna cijena kukuruza nastavlja da pada, i to za 29,02% ili 90 KM/t, pada i cijena raži za 36,38% ili 230 KM/t, dok u ovoj godini otkupna cijena pšenice raste za 7,00% ili 23 KM/t. Pad otkupne cijene raži nastavlja se i u 2015. godini 2,79% ili 12 KM/t, pada i cijena pšenice za 2,18% ili 7 KM/t, dok cijena kukuruza raste prvi put poslije dvije godine i to 12,82% ili 35 KM/t. Može se konstatirati da otkupne cijene žitarica imaju značajne varijacije iz godine u godinu, tj. rastu i padaju, što je i razlog smanjenja vrijednosti otkupljenih žitarica (Tablica 1).

Prosječna otkupna cijena soje ima trend pada u razdoblju od 2012. do 2015. godine. Naime, u 2013. godini u odnosu na godinu dana ranije smanjena je za 27,45% ili 0,28 KM/kg. U 2014. godini nastavljen je pad ove cijene, 12,16% ili 0,11 KM/kg, kao i u 2015. godini 7,69% ili 0,05 KM/kg. Prosječna otkupna cijena duhana, nakon pada u 2013. godini od 8,12% ili 0,24 KM/kg, u naredne dvije godine zabilježila je manji rast, oko 1,20% ili 0,03 KM/kg.

Tablica 2: Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine (u KM)

R. br.	Vrsta proizvoda	Jed. mjere	2012. god.	2013. god.	2014. god.	2015. god.
1.	Pšenica, merkantilna	t	411,01	324,69	347,42	339,86
2.	Raž, merkantilna	t	553,13	632,99	402,69	391,46
3.	Ječam, merkantilni	t		487,56	378,34	341,21
4.	Kukuruz, merkantilni	t	454,22	378,16	268,41	302,82
5.	Uljana repica	kg		0	0	0,43
6.	Soja	kg	1,02	0,74	0,65	0,6
7.	Duhan, suhi list	kg	2,68	2,46	2,49	2,52
8.	Krumpir, merkantilni	kg	0,51	0,65	0,45	0,46
9.	Grah	kg	3,75	3,88	4,04	4,17
10.	Crni luk	kg	0,5	0,72	0,62	0,57
11.	Bijeli luk	kg	4,32	3,73	3,9	3,59
12.	Kupus	kg	0,37	0,32	0,4	0,39
13.	Mrkva	kg	1,02	1,13	1	1,11
14.	Zelena salata	kg		1,38	0,78	1,25
15.	Špinat	kg		1,49	1,27	1,33
16.	Paradajz	kg	0,53	0,93	1,45	0,91
17.	Paprika	kg	0,52	0,8	1,05	1,05
18.	Lucerka	kg		0,25	0,25	0,27
19.	Šljive	kg	0,55	0,76	0,79	0,69
20.	Jabuke	kg	0,6	0,8	0,61	0,49
21.	Kruške	kg	0,62	0,86	0,86	1,21
22.	Maline	kg	1,82	3,21	2,93	3,39
23.	Grožđe	kg	0,91	1,39	1,72	1,35
24.	Telad starosti do 1 godine	kg	4,37	5,39	5,97	5,8
25.	Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	4,37		3,73	3,18
26.	Svinje za tov	kg	3,28	3,21	2,95	2,57
27.	Janjad do 1 godine	kg	4,53	4,66	4,57	4,86
28.	Tovljeni pilići	kg	2,07	2,11	1,98	1,9
29.	Jaja	kom	0,22	0,18	0,13	0,23
30.	Kravlje mlijeko	l	0,58	0,58	0,58	0,54
31.	Med	l	9,34	8,84	9,04	8,27

Izvor: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2012., 2013., 2014. i 2015. godini, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str. 3.

Grafikon 5: Promjene u cijeni odabranih poljoprivrednih proizvoda u razdoblju od 2012. do 2015. godine

Napomena: Rad autora prema podacima iz Tablice 1.

Prosječne otkupne cijene krumpira i povrća (grah, crni luk, bijeli luk, kupus, mrkva, paradajz i paprika) imaju različite trendove kretanja u analiziranim godinama.

Grah je jedini poljoprivredni proizvod koji u sve tri godine ima rast otkupne cijene. U 2013. godini rast je bio 3,47% ili 0,13 KM/kg, u 2014. godini 4,12% ili 0,16 KM/kg, a u 2015. godini 3,22% ili 0,13%. Prosječna otkupna cijena krumpira u 2013. i 2014. godini imala je značajne oscilacije. Prvo je u 2013. godini povećana za 27,45% ili 0,14 KM/kg, a zatim u 2014. godini smanjena za 30,77% ili 0,20 KM/kg. U 2015. godini otkupna cijena krumpira je blago porasla, 2,22% ili 0,01 KM/kg. Cijene ostalog povrća (crni luk, bijeli luk, kupus, mrkva, paradajz i paprika) nemaju stalan trend, nego su se u jednoj godini smanjivale, a u sljedećoj rasle. Promjene su se kretale od 0,01 KM/kg do 0,55 KM/kg.

Prosječne otkupne cijene voća (jabuke, kruše, maline, šljive) i grožđa kao i cijene ostalih poljoprivrednih proizvoda osciliraju iz godine u godinu. Radi se o višim stopama rasta ili pada (uz izuzetak otkupne cijene krušaka koja se u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu nije promijenila, i šljiva koja je u 2014. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježila rast od 3,95%). Najviše stope rasta otkupnih cijena u 2013. godini, maline za čak 76,37% ili 1,39 KM/kg, grožđe za 52,75% ili 0,48 KM/kg, kruške za 38,71% ili 0,24 KM/kg, šljive 38,18% ili 0,21 KM/kg i jabuke 33,33% ili 0,20 KM/kg. Ovakav rast otkupnih cijena voća i grožđa uvjetovao je rast proizvodnje, te je njihova otkupna vrijednost u razdoblju od 2012. do 2015. godine uvećana skoro pet puta.

Prosječne otkupne cijene stoke i peradi imaju različite trendove ali njihove stope promjena (rasta ili pada) nisu visoke, uz izuzetak rasta otkupne cijene teladi u 2013. godini, 23,34% ili 1,02 KM/kg, i 2014. godini 10,76% ili 0,58 KM/t. Promjene ostalih cijena nisu veće od 0,38 KM/t.

Od prosječnih otkupnih cijena stočarskih proizvoda i meda treba izdvojiti da se otkupna cijena mlijeka nije mijenjala posljednje tri godine (od 2013. godine) i iznosi 0,58 KM/l. Da je otkupna cijena jaja nakon dvogodišnjeg pada, u 2015. godini vratila se na iznos iz 2012. godine, i da otkupna cijena meda varira između 8,27 KM/l i 9,34 KM/l, s trendom rasta.

6. ZAKLJUČAK

Otkup poljoprivrednih proizvoda je kupovina, odnosno preuzimanje proizvoda izravno od obiteljskih proizvođača koje poslovni subjekti obavljaju radi daljnje prodaje ili prerade. U Bosni i Hercegovini uključena je u trgovinske djelatnosti i regulirana na razini entiteta i Distrikta (Zakon o unutarnjoj trgovini Federacije BiH, Zakon o trgovini Republike Srpske i Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH, i prateći podzakonski akti). Iako su u većoj mjeri zakonski i podzakonski akti harmonizirani postoje i određene razlike. Naime, u Federaciji BiH i Republici Srpskoj otkup poljoprivrednih proizvoda može se vršiti u otkupnim stanicama, na otkupnim mjestima i na obiteljskim poljoprivrednim gazdinstvima, dok regulativa u Brčko distriktu BiH pravi razliku u ovisnosti od vrste poljoprivrednih proizvoda.

U pogledu uvjeta koje određeni prostor treba zadovoljiti kako bi bio otkupna stanica propisi entiteta i Distrikta zahtijevaju da je čini i otvoreni i zatvoreni prostor, kao i prostorija za administrativne poslove. Ostali uvjeti koji se tiču samog uređenja poslovnih prostorija otkupne stanice u određenoj mjeri se razlikuju. Na primjer, u Federaciji BiH površina otkupne stanice ne može biti manja od 200 m², a skladišnog prostora od 50 m², dok u Republici Srpskoj i Brčko distriktu ovakav zahtjev ne postoji.

Otkupna stanica mora biti opremljena odgovarajućim uređajima, opremom i priborom kako bi ispunila propisane uvjete. U Federaciji BiH se zahtijeva da mora biti opremljena odgovarajućim uređajima, opremom i priborom za manipulaciju robom pri utovaru i istovaru, za održavanjem temperaturnog režima u prostorijama za skladištenje i preradu proizvoda koji zahtijevaju taj režim, i dovoljan broj vaga za mjerenje u ovisnosti od vrste robe. U Republici Srpskoj se još zahtijevaju i odgovarajući uređaji, oprema i pribor za čuvanje zdravstvene ispravnosti robe, spravu za utvrđivanje (hektolitarske mase i vlage) i sondu za uzimanje uzoraka za robu koja podliježe uzorkovanju, a u Brčko distriktu odgovarajući uređaji, oprema i pribor za očuvanje kvalitete proizvoda.

Regulativa u pogledu uvjeta za otkupnu stanicu za trgovinu stokom je skoro identična u entitetima i u Distriktu. Zahtijeva se otvoren prostor izgrađen od odgovarajućeg materijala sa osiguranim ulazom i izlazom za stoku, kao poseban ulaz i izlaz za osobe, vezove za stoku, te utovarno-istovarne rampe i odgovarajuće vage, uređaje za dovod zdravstveno ispravne vode za napajanje stoke. Razlika je samo u tome što se u Republici Srpskoj ne zahtijevaju odgovarajuće vage, što je moguće i propust pri sastavljanju podzakonskog akta. Regulativa u Federaciji BiH uopće ne definira uvjete za otkupno mjesto, dok su u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH oni jasno definirani.

Vrijednost otkupa poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini iz godine u godinu raste. Određena stagnacija je zabilježena 2014. godine zbog katastrofalnih poplava, ali je zato u 2015. godini zabilježen rast od skoro 25%. Najviše raste otkup voća, životinja i povrća, dok se bilježi pad u otkupu žitarica i industrijskog bilja. Otkupne cijene variraju iz godine u godinu. Jedini poljoprivredni proizvod koji ima stalni rast otkupne cijene je grah. Kravlje mlijeko je imalo stalnu otkupnu cijenu nekoliko godina, ali je u 2015. godini ona smanjena. Najveći rast imaju otkupne cijene voća, stoga i ne čudi visok rast njegovog otkupa (skoro pet puta uvećan u četverogodišnjem razdoblju).

7. LITERATURA

1. Godišnje izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za Bosnu i Hercegovinu za 2014. godinu (2015), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
2. Poljoprivreda, životna sredina i regionalne statistike: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2015. godini, (2016), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
3. Poljoprivreda: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2014. godini, (2015), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
4. Poljoprivreda: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2013. godini, (2014), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
5. Poljoprivreda: Otkup i izravna prodaja/realizacija poljoprivrednih proizvoda u 2012. godini, (2013), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
6. Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu poslovnog prostora, uređaja i opreme za obavljanje trgovinske djelatnosti u Brčko distriktu BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 15/11 i 19/14.
7. Pravilnik o uvjetima koje treba ispuniti otkupna stanica i otkupno mjesto, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 69/08.

8. Pravilnik o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje trgovine i trgovinskih usluga, Službene novine Federacije BiH, broj 49/12.
9. Strategija razvoja Bosne i Hercegovine (2010), Vijeće ministara – Direkcija za ekonomsko planiranje, Sarajevo.
10. Zakon o trgovini Brčko distrikta BiH, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, brojevi 40/04 i 19/07.
11. Zakon o trgovini Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 6/07, 52/11, 67/13 i 106/15.
12. Zakon o unutarnjoj trgovini Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH, broj 40/10.

PURCHASE OF AGRICULTURE PRODUCTS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA - REGULATIONS AND INDICATORS

Abstract

Purchase of agricultural products is buying, or taking over products directly from individual family producers and it is performed by business entities for further sale or processing. This paper analyzes the legal aspects and its by-laws which are governing the purchase of agricultural products in Bosnia and Herzegovina, or in its entities, the Federation of Bosnia and Herzegovina and the Republic of Srpska and the Brcko District of BiH. In addition, the paper analyzes quantitative indicators of purchase of agricultural products in Bosnia and Herzegovina in the period from 2012 to 2015. First, the concept of purchase of agricultural products is explained. Then, a comparative analysis of laws and regulations in Bosnia and Herzegovina is performed which stipulates the conditions that a certain space should meet in order to become a purchase station or purchasing place. This includes the analysis of requirements in terms of space for collection point, requests for equipment purchase stations, the conditions for collection point for trade in cattle or livestock and conditions for a purchasing place. Then, the value of agricultural products purchased in Bosnia and Herzegovina in the period from 2012 to 2015 is analyzed based on the data of the Agency for Statistics of Bosnia and Herzegovina, as well as the purchase prices of agricultural products during the same period. The research results show that the regulation of the purchase of agricultural products is not fully harmonized in Bosnia and Herzegovina, and that there are some differences between regulations in the Federation of Bosnia and Herzegovina, Republic of Srpska and the Brcko District of BiH. The differences are primarily related to certain conditions relating to space and equipment at purchase stations, as well as to the regulations of the Federation of BiH which does not provide defined terms that a certain space should meet in order to become an actual purchasing place. Furthermore, the research shows the growth of the total value of agricultural products purchased, especially fruits, as well as fluctuations of purchase prices from year to year.

Keywords: purchase of agricultural products, purchase station, purchasing and location, purchase price.